

**GENERÁLNA PROKURATÚRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

IV Spr 10/08 - 12

Ústredná evidencia stanovísk
generálneho prokurátora
Slovenskej republiky
Por. č. 2/2008

STANOVISKO
generálneho prokurátora Slovenskej republiky
podľa § 10 ods. 2 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre

zo 14. augusta 2008

**k uplatňovaniu nárokov na náhradu škody poisťovňami v prípravnom
konaní**

I.

1) Poisťovní, na ktorú prešiel nárok na náhradu škody spôsobenej trestným činom, z titulu poskytnutého poisťného plnenia voči poškodenému (§ 46 odsek 3 Trestného poriadku), treba pri splnení zákonných podmienok priznať procesné postavenie právneho nástupcu poškodeného podľa § 48 odsek 4 Trestného poriadku.

2) Samostatný nárok na náhradu škody spôsobenej trestným činom, si môže po splnení zákonných podmienok v adhéznom konaní uplatniť poisťovňa, z titulu náhrady vynaložených nákladov za poskytnutú zdravotnú starostlivosť poškodenému, resp. výplatu nemocenských dávok.

3) Prechodom nároku na náhradu škody spôsobenej trestným činom na poisťovňu (zákonná cesia) alebo náhradou vynaložených nákladov za poskytnutú zdravotnú starostlivosť poškodeného, resp. výplatu nemocenských dávok v prípravnom konaní, vzniká pre orgány činné v trestnom konaní podľa § 49 odsek 2 Trestného poriadku povinnosť, umožniť danej poisťovni uplatnenie výkonu jej práv.

Odôvodnenie

Na základe poznatkov z podriadených prokuratúr bol zaznamenaný nejednotný postup vo vzťahu k poisťovniam, zdravotným poisťovniam a Sociálnej poisťovni (ďalej len „poisťovne“) v čase, keď si tieto uplatňujú nárok na náhradu škody spôsobenej trestným činom (ďalej len „nárok na náhradu škody“), z titulu predchádzajúceho plnenia voči poškodenému (§ 46 ods. 1 a 3 Trestného poriadku), a to z hľadiska priznávania im procesného postavenia poškodených v prípravnom konaní.

Trestný poriadok ako základný procesný predpis stanovuje z hľadiska možnosti uplatniť si nárok na náhradu škody dve skupiny poškodených.

1. Poškodení, ktorí majú nárok na náhradu škody v trestnom (adhéznom) konaní. Títo poškodení majú okrem procesných práv uvedených v § 46 odsek 1 Trestného poriadku i právo si uplatňovať svoje nároky na náhradu škody v trestnom konaní v zmysle § 46 odsek 3 Trestného poriadku.

2. Poškodení, ktorí majú iba procesné práva uvedené v § 46 odsek 1 Trestného poriadku, teda bez oprávnenia uplatňovať si nárok na náhradu škody v trestnom konaní.

Trestný poriadok v § 46 odsek 3 upravuje poškodeného, ktorý si môže uplatniť nárok na náhradu škody v adhéznom konaní. Trestný poriadok v § 48 odsek 4 upravuje aj tzv. právne nástupníctvo. Podľa citovaného ustanovenia, ak ide o uplatnenie nároku na náhradu škody, prechádzajú práva, ktoré tento zákon priznáva poškodenému, aj na jeho právneho nástupcu.

Predpokladom prechodu práva poškodeného na jeho právneho nástupcu v adhéznom konaní je splnenie najmä nasledujúcich podmienok.

Prvou podmienkou je, že poškodený má nárok na náhradu škody voči obvinenému v adhéznom konaní. Ak poškodený v súvislosti so spáchaným trestným činom takýto nárok na náhradu škody nemá, nemôže taký nárok prejsť na právneho nástupcu.

Z tejto podmienky vyplýva, že k prechodu práv v zmysle § 48 odsek 4 Trestného poriadku na právneho nástupcu môže dôjsť iba zo subjektu trestného konania, ktorý má procesné postavenie poškodeného. K takému prechodu nemôže dôjsť s právnymi účinkami v trestnom konaní z osoby, ktorá má procesné postavenie obvineného alebo spoluobvineného (obdobne aj zúčastnenej osoby). Teda nemožno v trestnom konaní zo strany napr. poisťovni uplatňovať nároky z predchádzajúceho poistného plnenia, ktoré bolo poskytnuté obvinenému.

Druhou podmienkou, ktorá vyplýva z § 48 ods. 4 Trestného poriadku je, aby právna úprava umožňovala prechod práva na náhradu škody z poškodeného na jeho právneho nástupcu. V zásade platí, že právny nástupca pokračuje v právach poškodeného, vstupuje priamo do jeho práv, a preto môže podať i návrh v zmysle § 46 odsek 3 Trestného poriadku na náhradu škody v trestnom konaní. Zároveň možno uviesť, že v prípade, ak poškodený uplatnil nárok na náhradu škody, nemusí ho právny nástupca znovu uplatňovať.

V súvislosti s touto podmienkou možno poukázať na rozdielne možnosti uplatňovania práv právneho nástupcu na náhradu škody, v prípade inštitútu zmieru. Trestný poriadok v § 225 Trestného poriadku ako výnimku zo všeobecného prechodu práv z poškodeného na jeho právneho nástupcu vylučuje pri zmierní prechod práva uvedeného v § 220 odsek 1 Trestného poriadku na právneho nástupcu, na ktorého prešiel nárok na náhradu škody, okrem dedičov poškodeného. Z tohto dôvodu je vylúčené, aby poisťovňa v postavení právneho nástupcu poškodeného disponovala právom na uzavretie zmieru s obvineným.

Otázky prechodu práv na právneho nástupcu sú riešené v rámci adhézneho konania odkazom na oblasť občianskoprávných, obchodno-právných vzťahov, vzťahov upravujúcich oblasť sociálneho zabezpečenia a pod. Túto úpravu je preto nutné rešpektovať.

K prechodu práv na právneho nástupcu (univerzálna sukcesia) môže dôjsť v dôsledku úmrtia poškodeného ako fyzickej osoby (§ 460 a nasl. Občianskeho zákonníka), pri zániku právnickej osoby poškodenej trestným činom (bez likvidácie), pri prechode (prevode) jej práv na inú právnickú osobu (§ 69 Obchodného zákonníka).

Vzhľadom na charakter tohto prechodu (prevodu) práv (univerzálna sukcesia) sa nevyžaduje, aby tu došlo k realizácii predchádzajúceho finančného plnenia v prospech poškodeného.

Ku zmene osoby poškodeného (veriteľ'a) na jeho právneho nástupcu (singulárna sukcesia) môže dôjsť aj priamo zo zákona (*cessio ex lege*), napr. pri prechode práva na náhradu škody na poisťovňu, ktorá poskytla plnenie z titulu poistenia majetku. V tejto súvislosti je potrebné poukázať najmä na nasledujúce ustanovenia.

Podľa § 813 Občianskeho zákonníka, ak poistený má právo na náhradu škody spôsobenej poistnou udalosťou, prechádza jeho právo na poistiteľ'a, a to do výšky plnenia, ktoré mu poistiteľ poskytol.

Podľa § 827 Občianskeho zákonníka, ak poistiteľ uhradil za poisteného škodu, prechádza na neho právo poisteného na náhradu škody alebo iné obdobné právo, ktoré mu v súvislosti s jeho zodpovednosťou za škodu vzniklo proti inému. Ak prešlo na poistiteľ'a právo na náhradu škody proti fyzickej osobe, platí pri jeho uplatňovaní primerane ustanovenie § 450.

Pre prípady prechodu práv v rámci zákonnej cesie je charakteristické, že právny nástupca, na ktorého prechádzajú práva poškodeného na náhradu škody, pred prechodom týchto práv poskytol poistné plnenie (a to aj len čiastočne) priamo poškodenému alebo v prospech poškodeného. Ak by k predchádzajúcemu plneniu nedošlo, nemôže sa stať poisťovňa právnym nástupcom poškodeného, ktorý má právo na náhradu škody, v dôsledku čoho si nemôže takýto subjekt uplatňovať akékoľvek práva v rámci trestného konania.

K vyššie naznačenému prechodu práv na poisťovne je potrebné v zmysle § 48 odsek 4 Trestného poriadku prihliadnuť aj pri realizácii úkonov v rámci trestného konania. Umožnenie uplatnenia týchto práv poisťovňami je osobitne dôležité v prípravnom konaní, nakoľko s poukazom na § 46 odsek 3 Trestného poriadku návrh na náhradu škody musí byť poškodeným, resp. jeho právnym nástupcom uplatnený najneskôr do skončenia vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania.

Zároveň možno uviesť, že v adhéznom konaní si môžu uplatniť nárok na náhradu škody aj zdravotná poisťovňa a Sociálna poisťovňa. Uvedené právo im vyplýva z nasledujúcich právnych noriem.

Podľa § 42 odsek 4 písm. a) zákona č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti má zdravotná poisťovňa právo uplatniť voči poistencovi nárok na úhradu za poskytnutú zdravotnú starostlivosť, ak sa mu preukázateľne poskytla v dôsledku porušenia liečebného režimu alebo v dôsledku užitia návykovej látky alebo voči tretej osobe, ak k úrazu alebo inému poškodeniu zdravia u poistenca došlo jej zavineným protiprávnym konaním. *Zmena*

Podľa § 238 odsek 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení má Sociálna poisťovňa právo voči tretím osobám na náhradu škody, ktorá jej vznikla výplatoú dávok v dôsledku ich zavineného protiprávneho konania, výšku škody preukazuje Sociálna poisťovňa potvrdením príslušnej organizačnej zložky Sociálnej poisťovne o výške vyplatených dávok.

Z charakteru tejto právnej úpravy vyplýva, že v tomto prípade sa nejedná o nárok na náhradu škody na zdraví poškodeného podľa Občianskeho zákonníka, ale ide o špeciálnym právnym predpisom založený samostatný postihový nárok týchto poisťovní voči tretej osobe (obvinenému). Tento nárok predstavuje náhradu vynaložených nákladov za poskytnutú zdravotnú starostlivosť poškodenému, resp. výplatu nemocenských dávok poškodenému.

Z hľadiska výkonu dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní bude potrebné dbať na to, aby poškodení v zmysle § 46 odsek 1 a 3 Trestného poriadku boli vypočúvaní spôsobom upraveným v Trestnom poriadku. V rámci výsluchu poškodených je potrebné venovať pozornosť aj tomu, či im bolo poskytnuté plnenie zo strany poisťovne. V prípade, ak tomu tak bolo, je potrebné, aby sa poškodení vyjadrili k tomu, ktorou poisťovňou a v akej sume im bolo poskytnuté poistné plnenie.

Týmto postupom sa zabezpečí dôsledné rešpektovanie § 49 odsek 2 Trestného poriadku v rámci prebiehajúceho trestného konania.

II.

Toto stanovisko nadobúda záväznosť dňa 1. septembra 2008.

JUDr. Dobroslav Trnka
generálny prokurátor